

ΤΑ ΡΗΜΑΤΙΚΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΣΤΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ/ΑΦΗΓΗΣΗ

ΒΑΣΙΚΕΣ ΧΡΗΣΕΙΣ:

Αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο

Ο αφηγητής μιλά σε α' ενικό

→ Η αφήγηση αφορά ένα προσωπικό βίωμα του αφηγητή. Ο αφηγητής είναι ο ίδιος ο λογοτεχνικός χαρακτήρας, πρωταγωνιστής - αφηγητής ο οποίος λέει την ιστορία του σε πρώτο πρόσωπο (**πρωτοπρόσωπη αφήγηση**, εσωτερική εστίαση, ομοδιηγητικός/αυτοδιηγητικός αφηγητής).

→ Παρατηρητής (θεατής) -αφηγητής: Ο αφηγητής είναι ένα από τα πρόσωπα της ιστορίας (αυτόπτης μάρτυρας ή απλώς θεατής των γεγονότων) που συμμετέχει στη δράση λίγο ή πολύ.

→ Υπάρχει αυτοαναφορικότητα.

→ Αποδίδεται ο μονόλογος (και εν μέρει ο εσωτερικός μονόλογος, όταν έχουμε απόδοση των σκέψεων ή συναισθημάτων σε α' πρόσωπο).

→ Στο κείμενο ως τεχνική απαντά ο διάλογος, το μέρος της αφήγησης, στο οποίο τα πρόσωπα συνομιλούν σε ευθύ λόγο και σε α' πρόσωπο.

→ Το κείμενο αποκτά εξομολογητικό ή και απολογητικό χαρακτήρα, καθώς δίνει την αίσθηση της προσωπικής μαρτυρίας του αφηγητή. Προσδίδεται στο κείμενο προσωπικός τόνος.

→ Προσδίδεται αμεσότητα.

→ Προσδίδεται αληθοφάνεια και πειστικότητα και δημιουργείται στον αναγνώστη η αίσθηση ότι διαβάσει κάτι αξιόπιστο (το κείμενο κερδίζει σε αξιοπιστία).

→ Επιτυγχάνεται η ταύτιση του αναγνώστη με τον αφηγητή και η ενσυναίσθηση.

Ο αφηγητής μιλά σε α' πληθυντικό

→ Μεταφέρει μαρτυρία-βιώματα μιας ομάδας.

→ ο αφηγητής/ ήρωας ταυτίζεται με την ομάδα, εντάσσει τον εαυτό του μέσα σε μια ομάδα ανθρώπων που αισθάνονται όπως ακριβώς κι αυτός [συλλογικότητα, καθολικότητα]

→ Επιτυγχάνεται η ταύτιση του αναγνώστη με τον αφηγητή και την ομάδα και η ενσυναίσθηση.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Η αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο ή η ταυτότητα αφηγητή και ήρωα δεν σημαίνει απαραίτητα ότι η αφήγηση είναι εστιασμένη στον ήρωα.

Αφήγηση σε δεύτερο πρόσωπο

Ο αφηγητής απευθύνεται στον αναγνώστη σε β' ενικό

- Ο αφηγητής απευθύνεται στον εαυτό του [ουσιαστικά πρόκειται για μονόλογο]. Αποτελεί αποστροφή εις εαυτόν. Η χρήση του β' προσώπου σε έναν μονόλογο/εσωτερικό μονόλογο προσδίδει ζωντάνια και παραστατικότητα, υπογραμμίζει τη μοναχικότητα του μονολογούντος και τη διχοτομία του ανάμεσα στο *εγώ* και το *alter-ego*. Όμως, η χρήση του δεύτερου προσώπου σε μερικές περιπτώσεις εσωτερικού μονολόγου μπορεί να προκαλέσει προβλήματα κατανόησης.
- προσδίδει στο κείμενο αμεσότητα.
- Δημιουργεί κλίμα διαλόγου με τον αναγνώστη
- Δημιουργεί κλίμα οικειότητας.
- Ο αφηγητής απευθύνεται στον αναγνώστη στοχεύοντας να τον διεγείρει συγκινησιακά προκαλώντας συναισθήματα, προβληματισμό, αμφιβολία.
- Ο αφηγητής προσπαθεί να κινητοποιήσει τους αναγνώστες.
- Το κείμενο αποκτά θεατρικότητα και δραματικότητα.
- Χαρακτηρίζεται και από έναν διδακτικό τόνο.

Ο αφηγητής μιλά σε β' πληθυντικό

- Ο αφηγητής αποστασιοποιείται από αυτά που λέει.

Αφήγηση σε τρίτο πρόσωπο

Ο αφηγητής μιλά σε γ' ενικό/πληθυντικό

- Πρόκειται για **ετεροδιηγητικό αφηγητή**: Ο αφηγητής δεν συμμετέχει καθόλου στην ιστορία που διηγείται. Στην περίπτωση αυτή ο συγγραφέας αναθέτει την αφήγηση σε πρόσωπο ξένο προς την ιστορία, που αφηγείται σε τρίτο πρόσωπο (τριτοπρόσωπη αφήγηση).
- Αποδίδεται συνήθως με αυτήν η απόλυτη παντογνωσία ή η σχετική γνώση του αφηγητή. Ο αφηγητής είναι συνήθως παντογνώστης και γνωρίζει τα πάντα, ακόμα και τις μύχιες σκέψεις των ηρώων. Έχει εποπτεία και δεν εστιάζει σε κάποιο συγκεκριμένο σημείο έχοντας μπροστά του πάντα τη συνολική εικόνα, την οποία μας παρουσιάζει (εστίαση μηδενική).
- Κρατάει ουδέτερη στάση απέναντι στα γεγονότα. Είναι αποστασιοποιημένος, κρατάει μια απόσταση, συναισθηματική αλλά και πραγματική από τα δρώμενα, καθώς

«αφήνει» τα γεγονότα να μιλήσουν μόνα τους παραμένοντας αμέτοχος και μακριά από αυτά.

→ Το ύφος γίνεται ουδέτερο και απρόσωπο.

→ Δημιουργεί την αίσθηση της αντικειμενικότητας

→ Ο πλάγιος λόγος [με τη χρήση κάποιου ρήματος εξάρτησης] και ο ελεύθερος πλάγιος λόγος αποδίδονται σε τρίτο πρόσωπο. Στην περίπτωση του ελεύθερου πλαισίου λόγου το κείμενο αποκτά ζωντάνια και αμεσότητα, και παρέχεται η δυνατότητα στον αναγνώστη να γνωρίσει καλύτερα τον χαρακτήρα του εκάστοτε ήρωα.

ΥΠΕΝΘΥΜΙΣΗ

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΑ ΕΙΔΗ:

- Λογοτεχνική αφήγηση (μυθιστόρημα, διήγημα, μυθιστορηματική βιογραφία, κτλ.)
- Ιστορική αφήγηση (ιστοριογραφία, απομνημονεύματα, αυτοβιογραφία, κτλ)
- Αφήγηση που καλύπτει καθημερινές ανάγκες (δημοσιογραφική είδηση, ημερολόγιο, κατάθεση μαρτύρων, υπηρεσιακή αναφορά, κτλ.)
- Αφήγηση πραγματικών γεγονότων (ρεαλιστική αφήγηση): ιστοριογραφία, αυτοβιογραφία, ημερολόγιο, απομνημονεύματα, ημερολόγιο, επιστολή, πρακτικά συνεδριάσεων, κτλ.
- Αφήγηση πλασματικών γεγονότων (μυθοπλαστική αφήγηση): μυθιστόρημα, διήγημα, νουβέλα.
- Στην αφήγηση πραγματικών και πλασματικών γεγονότων ανήκουν: το ιστορικό μυθιστόρημα, η μυθιστορηματική βιογραφία.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΡΗΜΑΤΙΚΑ

ΠΡΟΣΩΠΑ ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ:

1. Οι ποιητές, ενίοτε χρησιμοποιώντας **προσωπεία**, μιλούν σε **πρώτο ή τρίτο** πρόσωπο, κρύβοντας την ταυτότητά τους.
2. Άλλες φορές πάλι, **απευθύνονται σε ένα άλλο πρόσωπο, ένα αόριστο «εσύ»**, προσδίδοντας στο ποίημα **δραματικό λυρισμό**.
3. **Ένα Αφηγηματικό/Πεζολογικό ποίημα** εκφέρεται συνήθως σε τρίτο πρόσωπο.
4. **Ένα Λυρικό ποίημα** εκφέρεται συνήθως σε πρώτο πρόσωπο.
5. Στην ποίηση το β' ενικό / πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο έχει διδακτικό, συμβουλευτικό, παραινετικό χαρακτήρα.